

17.71x18.96	31	עמוד 170	THE MARKER	28/01/2009	16584520-1
80039					

קריירה

האמא הפולנייה צריכה להחליף חלום

מומחה לשבבים קטנים? כדאי שתתחיל לחשוב קצת יותר בגדול. העובדים המבוקשים בשנים הקרובות יהיו דווקא בעלי הידע הרחב והחשיבה האינטגרטיביות. הנדסה, עריכת דין ורפואה כבר לא יהיו פסגת השאיפות של עולם הקריירה

מאת טלי חרותי-סובר

את המשק על פי כלליה.

"העתיד המקצועי אינו טמון בכעלות על המירע, אלא כיריעה מה ניתן לעשות אתו באופן חוצה תחום מים וגבולות. עובר שרוצה להיות רלוונטי חייב להי תאים את עצמו", אומר ר"ד דוד פסיג, עתידן ומומחה לחיזוי מאוניברסיטת בר אילן. "סוחר הידע, גם אם הם רופאים, עורכי דין, אדריכלים ושאר המקצועות שהיו בעבר כראש סולם התעסוקה, נעשים פחות ופחות מועי רכים. זאת כעור שמי שיועד להשתמש בידע - כמו הרב אלימלך פידר, שאינו רופא בעצמו אך נותן ערך מוסף גבוה יותר מרופא כשהוא מפנה לכתובת הרפואית הנכונה - ייהפך לאדם הנכון במקום הנכון".

המתוגמלים והמוערכים יהיו אותם אנשים שיידעו לאבחון, לנתח ולשלב בין גורמי ידע שונים כדי לייצר מוצר או שירות חדשים לחלוטין, שייקראו מוצרי ידע. למשל, מוצר בסיס של חברות בעולם הסלולר הוא זמן אוויר. מוצר ידע של חברות אלה יהיה מציאת שימור שים חדשים לזמן האוויר, כמו שירות המאפשר למנוי לקבל מידע ברבר מיקומם של חברים שאותם הגריר מתוך רשימה אנשי הקשר שלו. תשתית החברה קיימת, השאלה היא איך מפיקים ממנה מוצרים נדרשים אחי יים. באותו האופן, האדריכל שמתכנן כביש אגרה לא

תקופה שבה החרשות הרעות רוגשות מסביב ראוי לפי תוח עם קצת חרשות טובות, ועיקרן תחילה: יהיו עובי רים שירוויחו מהמשבר הנוכחי. הם יהיו בעיקר הטאי לנטים, הכוכבים שהארגונים ישמרו מכל משמר כדי להתחזק בעזרתם. נכון שכוכבים בעולם הארגוני הם לא רבר חרש, ובכל זאת יש כאן חידוש: כוכבי העתיד אינם בהכרח כוכבי העבר.

או מי יהיו העוברים המבוקשים? אלה שיהיו מסוגי לים לייצר ידע אינטגרטיבי, ויידעו ליישם בזמן אמת מירע רב. במלים אחרות: תם עירן תהילתו של המהנרס המומחה לתשתית או לשכב הקטן. הוא אמנם יידרש לפעילותו השוטפת של המפעל, אך יידר בסולם הרגות וייהפך לבורג קטן במערכת.

הסיבות לשינוי והותו של הטאלנט נעוצות גם במשבר, אך לא רק בו. למעשה, המשבר העולמי הנור כחי פרץ בחלקה הראשון של תקופה שכבר קיבלה את הכינוי "תקופת הידע". תקופה זו החלה בסוף המאה ה-20, ועל פי הערכות העתידנים ומומחי החיזוי היא תסתיים רק ב-2050. כלומר, תלמירי התיכון והסטורנטנים של היום יפעלו בשיאה של תקופה זו וינהלו

17.22x21.4	32	170 עמוד	THE MARKER	28/01/2009	16584524-5
80039					

משבר, קריירה

מה יקרה למקצועות הפופולריים בשנים הבאות

איומים: אמל קאסם

מהנדסים ומתכנתים

★ הביקוש לעובדים אלה מערב יורד, בגלל הפעילות הזו ובסין ענף המתכת שראל ייעלם. מי שירצה ישאר רלוונטי יהיה חייב... זרזו בתוכן ולא בתכנות

אנשי מכירות

★ התחום יתחזק והביקוש לאנשי מכירות יהיה גבוה, בגלל הצורך לגייס לקוחות. עבודה בתחום זה יכולה להיות קרש קפיצה פנים-ארגוני בחלוף המשבר

בעלי התמחות ספציפית - מהנדסים, רופאים ועורכי דין

★ מקצועות אלה ימשיכו להיות דרושים בשוק, אך בשנים הקרובות חשיבותם תרד והם ייהפכו לבורג קטן יותר במערכת

עובדים בכירים - חנכ"לים וסחנכ"לים

★ במקצועות אלה כבר מורגשת האטה משמעותית, שעלולה להגיע לעצירה ב-2009. בתפקידי ניהול מדרגי ביניים (מנהלי פרויקטים, מנהלי מוצרים ומנהלי צוותים) צפויים צמצומים

אשר עידן:
בעל מקצוע הודי נותן כיום אותו ערך מוסף שנותן מהנדס מהטכניון כפי שתופרת סינית נתנה אותו ערך מוסף של תופרת בקרית גת

טואליים דיגיטליים מתאימים לפרדיגמות הכלכליות שיצרו את המשבר, ולכן הם יצטמצמו. למשל, תקשורת וירטואלית פנים-ארגונית תיהלש על חשבון התחזקות של סדנאות להידוק הקשרים בין העובדים". לפיכך, עובדים של חברות המייצרות את המוצרים האלה יהיו האטה בתקופה הקרובה.

תחומים וירטואליים שייפגעו פחות יהיו תחום המ"כירות וכן הקשר הוירטואלי היצירתי והמתוחכם עם לקוחות. בימי משבר נדרשת חשיבה זולה אך יצירתית, וכל מה שקשור בהגדלת מאגר הלקוחות יתחזק. בכל התעשיות תימשך התחזקות הביקוש לאנשי מכירות מנוסים שיוכחו רלוונטיות, היכרות עמוקה וניסיון בפלחי שוק או אזורים גיאוגרפיים מסוימים.

במקביל תרד הדרישה לאנשי שיווק ולאנשי פיתוח עסקי בתחומים שונים, ובהם הייטק וביומר, שייפגעו מעצירת פרויקטים. משרת מכירות או שירות יכולה להיות דרך טובה להתקדם: חברות ובתי השקעות מגדילים את מוקדי השיווק והשירות הטלפוני כדי לנסות להגדיל את מספר הלקוחות.

אלה שרוצים לפתח קריירה בבתי השקעות יכזבו לים להתחיל לעבוד בהם במשרות של תיאום פגישות, טלמקטינג, שירות ומכירה. בחברות אלה, רוב

יתוגמל כמו אנשי החברה שיידעו איד לגבות באופן יצירתי כמה שיותר כסף מהתשתית הקיימת.

זעזוע עמוק בשוק ההון

עד כאן החדשות הטובות. והרי התחזית לאנשי שוק ההון: מעונן וגשום. "המשבר הוכיח כי מי שלמד רק פייננסים לא שווה כלום", אומר פסיג. "שוק ההון יעבור זעזוע עמוק כשיפותחו פרדיגמות כלכליות חדשות, שיביאו בחשבון את האלמנט הפסיכולוגי בתהליכים אנושיים. אנשי הפיננסים החדשים לא יהיו רק כלכלנים או רואי חשבון. הם יהיו גם פסיכולוגים ואנתרופולוגים ויאצו ללמוד את נפש האדם. זה יהיה מקצוע הוצה תחומים וגבולות. מי שיתרכז בפייננסים בלבד פשוט ייעלם מהמפה".

במלים אחרות, עתידנים מעריכים כי כמו שמקצוע הרפואה התרחב עם השנים והחל להתייחס לטייפול בנפשו של החולה ולא רק בגופו, כך גם אנשי שוק ההון ייאצו להתייחס לצדדים הלא כלכליים באישיותם של לקוחותיהם.

ובי עוד צפוי לחוות טלטלה בקרוב? דווקא המקצועות שהיו נדרשים במיוחד עד לפרוץ המשבר יידרשו פחות בתקופה הקרובה. לטענת פסיג, "עסקים וידי

18.5x22.68	33	170	עמוד	THE MARKER	28/01/2009	16584528-9
80039						

קריירה

אנשי דת

★ בתקופות משבר מתגבר החיפוש אחר משמעות, ולכן יעלה הביקוש לשירותיהם של רבנים, כמרים, קאדים מוסלמים, נזירים בודהיסטים ודומיהם

עובדי עמותות והמגזר השלישי

★ רבות מהעמותות לא ישרדו את המשבר הכלכלי, אך העומס הרב שייפול על כתפיהן של העמותות הגדולות והחזקות יחייב אותן להרחיב את מצבת העובדים

תצלום רוני לבניץ

דוד פסיג: "אנשי הפיננסים החדשים לא יהיו רק כלכלנים, אלא גם פסיכולוגים. מי שיתרכז רק בפיננסים פשוט ייעלם מהחפה"

שנת "ההרגיעים"

לו היה מישוהו מספר לפני חצי שנה כי 2009 תהיה שנתם של המרגיעים - המטפלים, היועצים והמאמנים - היינו מנידים בראשנו בחוסר אמון מופגן. אלא שהלחצים האישיים והמקצועיים שהביא אתו המשבר העולמי עומדים לעשות רק טוב לכל בעלי המקצועות שיאפשרו ונטילציה. "משברים מחזקים מגמות אותנטיות", אומר פסיג, "כל כוח אותנטי שמשקף צורך אמיתי של האדם המודע"

במה יעבדו הילדים שלכם?

- לסיטום סיטורס, הוקר שיטות ניהול, כ-90% מעבודות הצווארון הלבן ייעלמו בתוך עשור או שניים, ובי מקומן ייווצרו עבודות חדשות.
- הנה רשימה של כמה מהמקצועות האפשריים שיווצרו בעשורים הקרובים, בתרגום ר"ר דוד פסיג ("צופן העתיד", הוצאת ידיעות אחרונות).
- יועץ דואר אלקטרוני - מסייע למי שהתיבה שלו עמוסה מדי ולא יודע איך להשילט על המידע.
- מרגיען - יודע לטפל בלקוחות קשים במיוחד.
- אשסן - מסייע לחולים ובני משפחותיהם במכוך התחום הרפואי.
- מומחה תרפייה - יודע להתאים את ההדפיה הנכונה לכל אדם.
- ביואינסורמציוניסט - מומחה לידע גנטי, שמסוגל לשלבו במוצא דים תרופתיים ובתהליכים קליניים.
- ששטן - מתמחה בפישוט של תהליכים טכנולוגיים.
- ביטבוט - מומחה לרובוטים קטנים וחכמים.
- קונסולוג - מדרוך לתרגילי מוח והעצמה מנטלית.
- ססרן וירטואלי - מתחזק ספריות ברשת.
- גנן וירטואלי - מתחזק אתרים רב תחומיים.

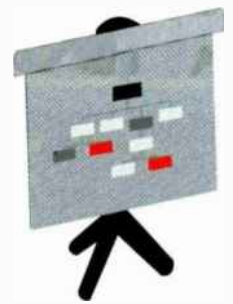
רדני יישמר ויתחזק. במשבר חושבים קורם כל על צר-כיס ראשוניים, כמו מזון, קורת גג ותחבורה, לכן כל מה שקשור בתעשיות בסיסיות ימשיך להתפתח ומי שייצור בהן ייפגע אך כמעט. במקביל מתפתח גם צורך רוחני באיוון הלחצים, והחיפוש אחר אנשים שמסוגלים לסייע בהרפיה הולך וגדל. הרדישה למורים ליוגה, מאמנים, פסיכולוגים ויועצים למיניהם תגדל. מצד שני, שחית אנשים יוכלו לשלם בעבור הרברים האלה, שנחשבים למותרות. "אנחנו נוטים לאבר פרופורציות. גם בזמן השפל הגדול של שנות ה-30 הגיעה רמת האבטלה ל-30% מכוח העבודה, מה שאומר ש-70% קיבלו עריין משי כורת. רמת האבטלה מתחלקת באופן רי ברור בין המי ררגים: מעט מובטלים הם מהמדרג העליון והבינוני של המועסקים, רובם מהמדרג התחתון". להערכתו של פסיג, גם אם נגיע לתחזית השחורה מכל - שיעור אבטלה של 30% (שיעור האבטלה הממוצע כיום הוא 7%, וההערכות הן שבמקרה הגרוע הוא יעלה ל-10%-11%) - יהיו אנשים שלא יוכלו לספק אפילו את צורכיהם הבסיסיים, אך יהיו עריין מנהלים, עובי רים או ארגונים שלמים שיהיו נתונים ללחצים אדירים, יורקקו לתמיכה ויוכלו לשלם בעבודה.

לצר הצורך בהרגעת הנפש, בזמן משבר מתגביר דים גם החיפוש הרוחני והחיפוש אחר משמעות - מה שעשוי להביא לפריחה של שירותי דת. בישראל ובי עולם יזרקו ליותר רבנים, כמרים, קארים מוסלמים, נזירים בודהיסטים ודומיהם, שיתבקשו לעשות סדר בכאוס. "המשמעות היא שיהיו יותר בעלי מקצוע מכל המעגלים הסובבים את התחום", אומר פסיג. באחרון נה פורסמה ידיעה בעיתונות האמריקאית ולפיה קיים מחסור בכמרים מקומיים. התמשכותו של המשבר תוביל גם לעלייה ברדישה לעובדים הקשורים בטיפול בקהילה. ארגוני המגזר השלישי אולי ייפגעו בעקבות הפסקת זרם התרומות המממנות אותם, אך המדינה תיאלץ לאמץ את התחום הקהילתי ולהפעילו. העמותות החזקות שינהלו נכון ייהפכו לנדרשות, וניתן להניח שגופים כמו ערן (עזרה ראשונה נפשית), מאיר פנים (חלוקת מזון לני זקקים) או על"ם (טיפול בבני נוער במצוקה) ימצאו שידיהם מלאות עבודה וירחיבו את מצבת העובדים.

19.76x22.68	34	170	עמוד	THE MARKER	28/01/2009	16584530-2
80039						

קריירה

אנשי שיווק ופיתוח עסקי

★ מקצועות אלה ייפגעו באופן קשה מאוד בתקופה הקרובה, בשל עצירת פרויקטים חדשים. עם זאת, מיד לאחר שהמצב יתייצב יחלו גיוסים מחודשים של אנשי פיתוח, כחלק מההיערכות ליציאה מהמשבר

עובדי שוק ההון

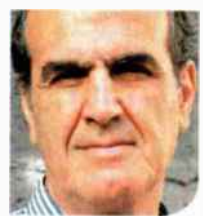
★ השוק יעבור זעזוע יסודי - אנשי הפיננסים החדשים יידרשו להתמחות לא רק בכלכלה, אלא גם בפסיכולוגיה

תתחקרו בתוכן

"2009 תהיה שנה שידרגש בה היטב השינוי בגישה ובנ" כונתם של מחפשי העבודה להתגמש כדי למצוא ענר" רה. הם יהיו פחות בררנים, יתפשרו על השכר והתנאים ויעדיפו יציבות", אומרים במרכז להכוון תעסוקתי של המרכז הבינתחומי בהרצליה. "בימים כתיקונם מעריפים בוגרי אוניברסיטאות שלא לעבור ררך חברות כוח ארם. כיום חברות אלה מציעות פתרון נוח לחברות שאינן יכולות לגייס עובדים נוספים למצבת כוח הארם. לכן מומלץ לשקול הצטרפות לחברות כוח ארם, גם בשכיל לצבור ניסיון וגם כדי להישאר במעגל העבודה".

בכל הקשור לגיוסי בכירים (מנכ"לים וסמנכ"לים) מורגשת כרגע האטה משמעותית שעלולה אף להגיע לעצירה בשנה הבאה. גם בתפקידי ניהול כרי רגי ביניים (מנהלי פרויקטים, מנהלי מוצרים, מנהלי צוותים) צפויים צמצומים בגיוסים.

תצלום עובר וקנין

אשר עידן:
"לסטודנטים, חכל תחום הייתי אומר תחשבו דיגיטלי. בין אם אתם לומדים ספרות ובין אם ניהול"

"שינוי חשוב נוסף הוא שמקצועות רבים שנחשבו לייחודיים, כמו תכנות או הנרסה, נהפכו לקומודיטי", אומר ר"ר אשר עידן, מנהל התוכנית לניהול עתיד כפקולטה לניהול של אוניברסיטת תל אביב. "כש עלויות הייצור נמוכות, ולפעולות הבסיסיות עושים מיקור חוץ, העובד הישראלי נדרש להיות 'עובר ראש' ולייצר ערך מוסף בתחומים כמו מחקר ופיתוח, עיי צוב, שיווק, תכנות, פיננסים, אמנות, אנימציה ויצירת תוכן דיגיטלי".

לפיכך, עידן צופה כי בחמש השנים הקרובות יירר רשו הרבה פחות מהנרסים ומתכנתים, משום שהצורך הוה מסופק בהורו ובסין, ומי שרוצה להיות נדרש חייב להתרכז בתוכן ולא בתכנות. "זה כמו גוגל מול מיק" רוסופט ואפל מול מוטורולה", הוא אומר. "ההברל הוא לא בחומר אלא בחלקים הרכים - בעיצוב, בפסיכוי לוגיה של המשתמש, כרגש על חוויית הלקוח. עובר חכם יידע לעשות את המעבר מהנרסה לעיצוב. בעשר השנים הקרובות יש חלוו הורמנויות, לפני שגם זה עובר למזרח".

עידן רואה את סופה של תעשיית המתכת הישרא" לית המוכרת: "בעל מקצוע הורי נותן כיום אותו ערך מוסף שנותן מהנרס מהטכניון, ממש כמו שתופרת סינית נתנה אותו ערך מוסף מקצועי שנתנה תופרת בקרית גת. כמו הטקסטיל, גם תעשיית המתכת הישראלית לקראת סופה. הפועלים הם אנשים בני 50, כי צעירים לא רוצים להצטרף ובסין עושים הכל יותר בזול".

"העברת המפעלים תנחית מכה לא רק על הר" תכים, המסגרים והחרטים המבוגרים יותר, אלא גם על מהנרסים ומנהלים רכים שעובדים בתחום, למעט אלה שעובדים ממפעלים מתוחכמים במיוחד. אם ישקר תיהפך למפעל עתיד ידע יהיה לה עתיד, כמו שתפרו נותר אחר ממפעלי הטקסטיל היחידים. אם לא, היא תיכנע לגלובליזציה ועובריה ייפגעו".

כיצד יכולים צעירים להשתלב במקצועות העתיד? "לסטודנטים, מכל תחום, הייתי אומר: תחשבו דיגי" טלי. גם אם אתם לומדים ספרות או ניהול, קחו את הקורסים שמראים לכם איך עושים את העבודה תוך שימוש בעקרונות הריגיטליים. רוצים הייטק? לכו על מהפכת הוו"ב 2.0, שעריין לא נקלטה ביי

עידן הידע

- שינויים בתקופות תעסוקתיות מתרחשים כש-40% מבוז העבודה משנים את אופן תסקורם המקצועי. ער היום היו ארבע תקופות תעי סוקתיות שונות, ומומחי החיזוי כבר צופים את התקופה הבאה - שתחל בעור כ-40 שנה.
  - ימי קרם ער אמצע המאה ה-19 - התקופה האגררית: 70%-80% מהער" ברים עסקו בחקלאות. הכשרה קצרה המועברת מאב לכן.
  - המאה ה-19 - התקופה התעי" שייטית: פריחתם של המפעלים הביאה לשפע גם בשל הפסקת הת" לות כמזג האוויר. נדרשה הכשרה מעט יותר ארוכה.
  - המאה ה-20 - תקופת השירותים: עבודות צווארון לבן הרודשות הכ" שרה ארוכה. הבנה כי הלקוח, ולא המוצר, עומד במרכז.
  - סוף המאה ה-20 עד 2050 - תקר" פת הירע: ייצור מוצרי תכונה חוצי מערכות. רגש על ידע ולא על מירע. הכשרה תובענית ומפרכת.
  - 2050 ואילך - התקופה האקווי" סטנציאליסטית: מוצרים יהיו וירי" טואליים וירדרשו לא רק ידע, יכולת איסוף וניתוח, אלא גם הכשרה בת" חום הרוחני והמנטלי, ויכולת לממש אותה בעבור הפרט והחברה.
- מתון ספרו של דוד פטיג "צופן העתיד"

19.86x22.03	35	170 עמוד	THE MARKER	28/01/2009	16584539-1
80039					

"המרגיעים" - פסיכולוגים יועצים. מאמנים וחורים ליוגה

★ הלחץ הנפשי יגבר בשנה הקרובה ועמו גם הצורך בתמיכה ובהרגעה. למרות המשבר הכלכלי, יהיו עדיין מספיק אנשים שיוכלו גם לשלם על זה

"2009 תהיה שנתם של המרגיעים הלחצים שהביא עמו המשבר יעשו רק טוב לחטפלים, ליועצים ולמאמנים"

להישאר רלוונטית: "ברמת המערכת, המרעץ הראשי צריך להפסיק לתמוך במיזמים המוכרים, שיכולים לצאת לפועל בכל מקום אחד בעולם. התנהלות המרעץ כיום מזכירה את הניסיון הנמרץ בשנות ה-70 של המאה הקודמת להקים פה בתי ספר לטקסטיל. צריך להפסיק עם זה. הגיע הזמן שגם מערכת החינוך שלנו תלך לכיוונים אחרים. בעולם התעסוקתי של היום, שינון הוא פשוט טמטום". ■

וונים או בלוגים. גם פיננסים אפשר לעשות בסביבה המסודרת או בסביבת הרשת, וגם חשבונאות צריכה להיות יצירתית. כדי להיות עובד מוערך, אין ברירה אלא לזהות את הרבר הבא ולאמץ אותו. "אנשים בתחילת הקריירה חייבים לפתח מיומנויות גבוהות של תקשורת בין-אישית, ומנהלים צריכים גם אינטליגנציה רגשית ויכולת להלהיב". עירן סבור שגם המערכת צריכה לשנות כיוון כדי

■ האם המשבר הכלכלי יהרוג את הניהול הרוחני? אורה סתר

ההתמודדות עם המשבר עשויה להביא לקפיטליזם ערכי ואחראי: כזה שבו הרצון להתקדם מתקיים לצד ראיית האחר. ולצד הבנה שהעולם הוא פיקודן שיש לשחור עליו

למה שמכונה "קפיטליזם מודע" - ערכי, ואחראי: כזה שבו הרצון להתקדם מתקיים לצד מודעות עצמית, ראייה והקשבה לאחר, והבנה שהעולם אינו רכוש שאפשר לצבור ולנצל, אלא פיקודן שיש לשמור עליו.

ויקטור פרנקל, פסיכולוג ניצול אוש" וייץ, טען בספרו "הארם מחפש משמעות" כי גם כשכל משאביו של האדם כלים והוא נמצא בסכנת חיים, מה שעשוי להצילו ולתת לו כוח לשרוד הוא תחושת המשמעות והיריעה שיש משהו חיצוני וגדול ממנו. לכן, מנהיגות שיש בה רוח תהיה בתקופה זו מקוד ליציאה מהמשבר, ולא גימיק או מוח" דות שאפשר לוותר עליהם. אז אולי יהיו לנו פחות עסקי אוויר, ויותר עסקים עם רוח.

הכותבת היא מרכזת אקדמית של קורסים על ניהול ורוחניות בפקולטה לניהול באוניברסיטת ת"א

את המוזה (החזון והערכים) או לשנות את השם והלוגו (מה שאולי יעזור מול הנושים). וכן - משום שכמו כל תעשייה, גם תעשיית הניהול הרוחני תצטמצם. כשמודירים משכורות ומפטרם עובדים קשה יותר למי כור את ה"סור", לספק מאמן אישי לעובדים או לשלוח אותם לקורס על ניהול רוחני (למען הגילוי הנאות, אני נמנית עם הנפגעים עם מכר, כמי שעודת קודסים בתחום).

ולא - משום שבאופן מפתיע, הניהול הרוחני נראה רווקא תוצאה הגיונית של המשבר. את כל הסיבות שסיפקו הפרשנים למשבר אפשר לסכם בתיאור: הרדתה של הרוח. "רדיפת בצע", "קפיטליזם חזירי" ו"חוסר אחריות" - כל אלה הם תוצר של בחירה באידאולוגיה חומרנית המתרכזת בפרט ומתעלמת מהמכלול.

לעומת זאת, כל גישה רוחנית תראה את הפרט והארגון בתוך הקשר וכחלק מהחברה, מהטבע ומהיקום. היא תיתן עדיפות לחיבור הררי, לאחריות, לצמצום האגו ולהגבלת היצרים - כולל תאוות הבצע. במקביל היא תתרום לפיתוח יכולות של אהבה, סובלנות, נתינה, חמלה ותמיכה בחלש ובנפגע. ההתמודדות עם המשבר עשויה להביא

כות רובר באחרונה על "ניהול דר-חני": מנהלים חושפים את ההיבט הרוחני בחייהם ובאופן ניהולם: מאמנים אישיים נהפכו לגורואים: וקבוצות למידה ומדיטציה נפתחו בתוך חברות. אנחנו נמצאים בעיצומו של משבר כל-כלי כאוטי, שבו גילתה החברה הצרכנית והפזרנית כי חלק גדול מההון שלה התאדה - וכמעט כולם עסוקים בהשרדות. האם ניהול רוחני הוא מוצד מותרת של עתות רווחה, שייעלם מהעין בתקופה זו? קשה להתנבא, אבל אני מוכנה להסתכן ולחזות שהתשובה תהיה לא, וכן, ולא.

לא - משום שבעתות משבר גוברת הפנייה לרוחניות ה"מאגית" ולעולם הנסתר, בניסיון לפענח את משמעות המשבר וסיבוי תיו, וכדי לקבל עזרה בהתמודדות עמו.

בעת העתיקה פנו בשעת משבר אל הכהן נים והשמאנים, האובות והיירעונים - אנח"נו פונים אל התחליפים המודרניים שלהם: גורואים כלכליים (בעיקר אלה שניבאו את המשבר), טקסי גשם (ישיבות אסטרטגיות שבהן נבחן מחדש המצב) או העלאת רוחות באוב (חודה מעגלית אל פתרונות ישנים). אם כל אלה לא עוזרים, תמיד אפשר לברוק